

ΜΠΟΡΙΣ ΓΚΟΝΤΟΥΝΩΦ

Σημείωμα του Γ. ΣΚΛΑΒΟΥ

Ὁ «Μπόρις Γκοντούνωφ», παραμένει τὸ ὠραιότερο, βαθύτερο καὶ ἐθνικώτερο ἔργο τῆς λυρικής ρωσικής μουσικολογίας. Τὸ ὅτι δὲ ὁ συνθέτης, θέλησε ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἡμετέρας τῆς καὶ τὴν ἱστορία τῆς, μᾶς τὸ ἀποδεικνύει πρῶτον ὁ τίτλος τοῦ ἀριστουργήματος: «Μπόρις Γκοντούνωφ ἔθνικὸ μουσικὸ δρᾶμα», καὶ ὕστερα ἡ μορφή τοῦ ἔργου, πού τίποτα τὸ κοινὸ δὲν ἔχει μὲ τὰ συνήθη μελοδράματα οὔτε μὲ τὰ μουσικὰ δρᾶματα, τοῦ Βάγκνερ, μουσικὰ ἐπιπέδο, ἢ μᾶλλον μουσικὲς εἰκόνες, πού θὰ μπορούσαν νὰ ἐμφανισθοῦν μεμονωμένα, ὅλες ὅμως ἀναπαραστάσεις τῆς ρωσικής ζωῆς, ἔχουν συρραφεῖ μεταξύ τους μὲ τόσο ἐνδεῆ τρόπο, πού νὰ παρουσιάζουν ἓνα ἐνιαῖο σύνολο. Στὰ μὲν ἑλληνικὰ μουσικὰ ἔργα παρουσιάσασα ἀπὸ σκηνῆς τόσοις λυρικοῦς τύπους, τόσοις ιδιόρρυθμοις χαρακτήρες, καὶ τέτοια συναισθήματα. Ὅπως δὲ στὴν ἀρχαία τραγωδία ὁ χορὸς ἐκτελεῖται ὡς ἡ μόνη γύρω ἀπὸ τὸν ὁποῖο περιστρέφεται ἡ δράση, ἔτσι καὶ στὸν «Μπόρις Γκοντούνωφ», ὁ λαὸς ἔχει τὸν πρῶτον λόγον, μὲ μόνον τὴν διαφορά ὅτι ἐδῶ δρᾶ καὶ κινεῖται ἐνῶ στὴν ἀρχαία τραγωδία εἶναι ὁ ἀπαθὴς θεατὴς, πού ἀπὸ τὸν κείναι νὰ ἀπεκδέχεται τίς βουλές τῆς ἐπιμαρμένης. Μουσοσόργκσκου γιὰ τὴν συγγραφή τοῦ λιμπρέττου, τὸν ὁποῖον καὶ εἶναι βασικὰ ὁ ποιητὴς, πῆρε βάση τὸ ὁμώνυμο δρᾶμα τοῦ Πούσκιν πρῶτον καὶ ὕστερα τὴν ἱστορία τῆς Ρωσίας τοῦ Καραμζίν, καθὼς καὶ μερικοὺς παλαιούς χρονικοὺς γράφους. Προτίμησε δὲ νὰ ἀποδεχθῆ τὴν ἀποψη τῶν ἑλλήνων πού θέλουν τὸν Μπόρι δολοφόνον, παρά τὴν ἀλήθειαν σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία φαίνεται ὅτι εἶναι ἀθῶος.

Νὰ ἡ ἱστορικὴ βάση τοῦ δρᾶματος:

Κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς βασιλείας τοῦ Τσάρου Φεοδώρου (1557-1598), γιοῦ τοῦ Ἰβάν τοῦ Τρομεροῦ, λόγῳ τοῦ ἀδύνατου χαρακτήρα του, πραγματικὸς δεσπότης τῆς Ρωσίας ἦταν ὁ γυναικάδελφος τοῦ Φεοδώρου, Μπόρις Γκοντούνωφ. Ὁ ἄλλος γιὸς τοῦ Ἰβάν τοῦ Τρομεροῦ, Δημήτρης, ἐξορίσθη εἰς τὸν τόπον Οὐγκλιτς, θρέθηκε, περὶ τὰ τέλη τῆς βασιλείας τοῦ Φεοδώρου, νεκρὸς μὲ τρυπημένον τὸν λάρυγγα. Ἐστὶν ἡ ἀλήθεια ὅτι ὁ Μπόρις ἀνακηρύχθηκε νομίμως Τσάρος. Ὁ λαὸς ὅμως ἀπέδωσε τὴν δολοφονία στὸν Μπόρι. Λίγα χρόνια ἀργότερον (1605), πέθανε, σύμφωνα μὲ τὸν θρύλον, ἀπὸ τίς τύψεις, καὶ ἄφησε τὸ θρόνον στὸν γιόν του Θεόδωρον, τῆ στιγμῆ παρὰ ἀκριβῶς ὁ λαὸς ἐπαναστατοῦσε ἀνακηρύσσοντας Τσάρον τὸν Δημήτρη, γνωστὸν στὴν ἱστορία ὡς Ψευτο-Δημήτρης. Ἐστὶν ἡ ἀλήθεια ὅτι ἓνα νεαρὸ μοναχόν, πού τὸ πραγματικὸν ὄνομα ἦταν Γρηγορίου Ὁτρέπιεφ.

Ὁ Μουσοσόργκσκου, γράφοντας τὸ λιμπρέττον του, μιμήθηκε τὸν Πούσκιν στὴν ἐναλλαγὴν τοῦ πεζοῦ λόγου μὲ τὸν ἄριστον στίχον, μέθοδον τὴν ὁποία ἐξ ἄλλου ὁ κορυφαῖος τῶν Ρωσικῶν ποιητῶν παρέλαβε ἀπὸ τὸν Σαίξπηρ καὶ ἄλλους ἄριστους ἀγγλικούς δραματούργους. Κατορθῶναι δὲ νὰ μᾶς δώσῃ μὴ μόνον ζωηροτάτην εἰκόνα τῆς ρωσικής ζωῆς. Ὁ λαὸς, πού στὴν πρῶτην σκηνὴν γονατίζει κατὰ διαταγὴν τοῦ ἀστυνόμου καὶ παρακαλεῖ τὸ Θεόν, χωρὶς ἀκριβῶς νὰ ξέρῃ γιὰ τοῦτο σκοπεῖν, παρακαλεῖ, οἱ γυναῖκες πού φιλονεικοῦν μεταξύ τους,